

Žórto žiweje wody

Je-li štó lačny,
nzech přińdže ke mni a pije!
Štóz do mnje wěri, kaž Pismo praji,
z teho žiwota budža so rěki
žiweje wody žórlic.

Jan 7,37 a 38

Rjane nalětnje wjedro njeje lětsa chwatało. Hakle srjedz meje su so wyše temperatury skónčnje přeni raz tež hač do Łužicy předobyli. Z wyšimi temperaturami a ze stónčnymi pruhami pak pokaza čěto hnydom znate začuće: Hižo po małym wuchodžowanju w lěsu sym chětro lačny był. Čłowjeska biologija trjeba wodu – hewak čłowjek jara spěšnje zahinje.

W orienće, hdžež su bibliske teksty nastali, je tutón zwisk hišće wo wjele jasniši: Hdyž so tam na dlěši čas njedešuje, je to spěšnje smjercstrašne. Studnje a rěčki wusaknu. Čłowjekojo a zwěrjata nimaja dosć wody. W Israelu a z tym tež w bibliji je tajki nedostatk wody stajnje wažna tema. Na židowskim najwyším žnjowym swjedženju, na tak mjenowanym Swjedženju stanow (Laubhüttenfest), kotryž je poprawom jara wjesoly swjedzeń, wotměwaše so tehodla na poslednim dnju kóždy raz chětro chutny wjeršk – wěsta liturgija wody: Z najwažnišeho Jerusalemskeho žórta čerpachu Israelića ze sudobjemi wodu a njesechu ju do templa k wołtarjej. Z dorazom prošachu Boha wo dosć dešća a dobre žně w přichodnym lěće.

Runje na tutón wokomik bě Jezus wočiwidnje na swjedženju stanow čakał. Kaž scének Jan rozprawja, stupi Jezus dopředka a zawoła wótře: „Je-li štó lačny, nzech přińdže ke mni a pije! Štóz do mnje wěri, kaž Pismo praji, z teho žiwota budža so rěki žiweje wody žórlic.“

Hižo tehdy w Jerusaleme su zawěsće wšitcy hnydom zapřimnyli, zo njerěči Jezus tu wo biologiskich potřebnosćach. Tu njeje rozdžela mjez čłowjekom a druhimi

Bleška „Žiweje wody“

Foto: Jan Malink

stworjenjemi. Ale Jezus njesteji tam z wodowym sudom, zo by něšto přećiwu lačnosći poskićił.

Čłowjek je wjace hač jenož čělna bytosć. Mamy žiwu dušu. Mamy ducha, kotryž pochadža z Božeho dycha. Zwěrjo móže spokojom być, hdyž ma wšo, štož trjeba, zo by so zežiwiło a přežiwiło.

Čłowjek pak, hdyž jenož na to hlada, zo ma dosć cyroby, wjele drastow, wulki dom, spěšne awto a někajku zabawu, njemóže zaměr a zmysł swjeho žiwjenja docpěć.

Pola džěci móžemy tole cyle jasne wobkedźbować: Džěco móže wotrosć w chětro chudych poměrach a z mało materielnym derjeměcom: Hdyž dóstanje wot staršuju dosć lubosće, tola jara zbožownje wotrosće. Dawa pak tež druhi příklad: Džěco, kiž wšo dóstanje, štož runje chce, ale staršej nimataj za nje žane chwile. Tak nima džěco žane rjane džěcatstwo, dokelž přežiwi swój čas samotne a zrudne.

Cyle podobne je to pola nas dorosćenych. Móžemy wšitko měć. Přiwšěm móže naša wutroba zrudna a njespokojna być. Stary teologa a wótc cyrkwy Augustinus je to takle zwuraznił: „Naša wutroba je njeměrna, doniž njenamaka měř w tebi, ow Knježe.“

Ja twjerdžu, zo ma tež džensa kóždy čłowjek poprawom zakładnu nabožnu strukturu. Je podobnje kaž pola komputera: Bjez kmanych programow tež dobry ličak ničo njepomha. Wón njemóže swój zaměr spjelnić. Tak trjebamy jako čłowjekojo nabožne znajomosće. Dyrbimy so stajnje znowa we wěrje zwučować.

Čłowjeska biologija trjeba wodu – hewak čłowjek jara spěšnje zahinje. To sym na spočatku pisał. Čłowjeska duša trjeba tež něšto podobneho, něšto kaž žiwu wodu – hewak čłowjek nutřkownje zahinje. Tehodla Jezus nam přiwoła: „Je-li štó lačny, nzech přińdže ke mni a pije!“

Krystof Rummel

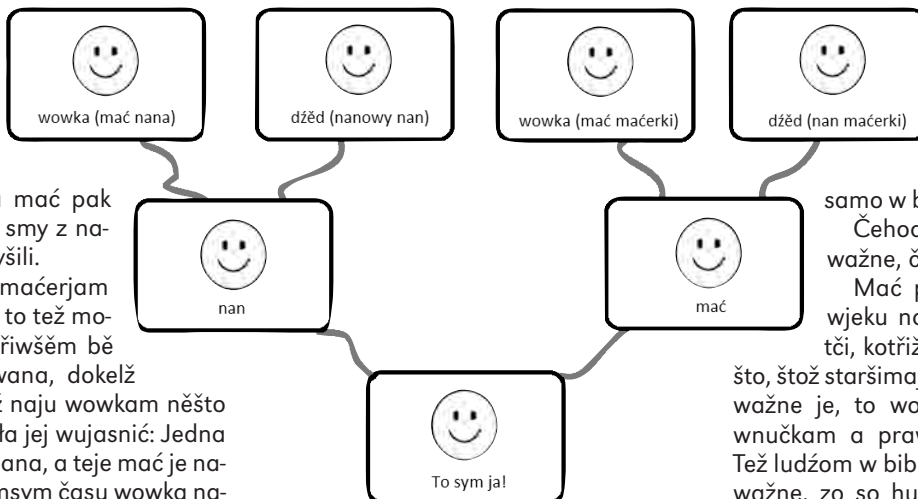
Rodoštom

Lube džěci, njedawno, w meji, smy swjećili dzeń maćerjow. W pěstowarni smy wšelake wěcy spaslili, kotrež smy na tutym dnju našim maćerjam darić móhli. Moja sotřička je na přikład rjenje wuhotowany kwětkowc přihotowała a do njeho symjenja tyknyła. Z nich ma-ja drje slónčne róže narosć. Wosebje wjeseliła je so naša mać pak přez rostlinu, kotruž smy z nanom a ze sotru wupyšili.

Zo džěci swojim maćerjam něšto rjaneho darja, to tež moja mała sotra wě. Přiwsém bě wona chětro zadziwana, dokelž staj našej staršej tež naju wowkam něšto donjesłoj. Sym spytała jej wujasnić: Jedna wowka je mać naju nana, a teje mać je naju prawowka a w samsym času wowka naju nana.

Smój so potom ze sotřičku staršuju wuwoprašaloj, što ma kotreho nana a kotru mać, a to wot wšěch ćetow a wujow, kotřiž namaj do mysłow přińdžechu abo kotrychž smój na fotach na scěnje namakaloj. Bě to

chětro zajimawa, ale tež zašmjatana wěcka, tuž je mać namaj wulku papjeru dała a wšelake kašćiki pod so namolowała. Do kóždoho kašćika smy fota našich ćetow, wujow, wowkow a džedow lěpili. Na kóncu mějachmy cyle dołhi rjad fotow, kiž běchu rozhažkowane kaž na jednym štomje. Nank je to potom mjenował „rodoštom“.

Tu widziš, kak móže tajki rodoštom wupadać. Do tych kašćikow zalěpiš fota swojich swójbnych (a tež foto wo sebi). Na wjetšej papjerje móžeš hišće wjace přiwuznych zapisać, spytaj tola, kelko ći do mysli přińdu!

Tajke rodoštom su druhdy chětro wulke rysowanki. Mać je namaj tež rodoštom Jezusa pokazala. Njeksym móhla ani doličić, kelko kašćikow a hałzow tam narysowane bě.

Čłowjekam, kiž běchu žiwi w tych bibliskich časach, je drje chětro wažne było, što ma kotreho nana a kotru mać. Nan je hišće dodał, zo so tajke rodoštom

samo w bibliji wjacore razy jewja.

Čehodla pak je čłowjekam tak wažne, čejejž džěco su?

Mać praji, zo w kóždym čłowjeku nazhonjenja a wěda tych tči, kotřiž su do nas žiwi byli. Něšto, štož staršimaj abo wowkam a džedam wažne je, to woni tež swojim džěcom, wnučkam a prawnučkam dale dawaja. Tež ludžom w bibliji je to wažne było – tak wažne, zo so husto dopominaja, što su ludžo w prjedawšich časach prajili a činili.

A rjanu mysličku je mać hišće dodała: By tež jenož jedyn čłowjek z tych, kiž běchu do nas žiwi, falował, njebychmy tež my byli.

Waša Mina

Měrcin Bałcar

SERBSKÍ · CYRKWĪNSKÍ · DŽEŇ

75. Serbski ewangelski cyrkwinski dzeń 19. a 20. junija w Mósće

„Pytajće Knjeza, dołhož da so namakać!“

Sobotu, 19. junija

15.00 hodž. němsko-serbska nutrnosć

15.30 hodž. čitanja a krótkte přednoški na temje „Serbski swět Mósta a wokoliny“ a „Historija serbskeje biblije“

Njedzelu, 20. junija

10.00 hodž. swjedženske kemše z Božim wotkazanjom a džěcacyimi kemšemi

12.00 hodž. wobjed

13.00 hodž. wosadny swjedzeń „120 lět Móšćanska cyrkej“

Rozhłosowej scělakaj MDR a RBB njedželniše kemše wysyłatej.

Spěwny wječork we Wuježku

Lětuši spěwny a čitanski wječork Bukečanskeje Bjesady wotměje so štwórtk, 17. junija, we 18.00 hodž. pola Krygarjec we Wuježku čisto 31A. Mjez druhim čita dr. Křesćan Kessner ze swojeje knihi „Swjate su mi twoje hona“. Prošu informujće so do toho wo aktualnym stawje koronapandemije w medijach a na stronje Serbskeho ewangelskeho towarstwa pod www.serbske-ewangelske-towarstwo.de.

Wutrobnje přeprašuje
Bukečanska Bjesada

Kónctydženja w Hainewalde

Eurohof w Hainewalde je nam nowy termin w oktobru wopodstatnił. Nabožny kónctydženja wotměje so nětko wot 22. do 24. oktobra 2021. Zwjeselace je, zo su so hižo přenje swójby přizjewili. Nadrobnije přeprašenje wozjewimy w septembur w Pomhaj Bóh.

Mato Krygar

Swjedzeń w Hrubjelčicach

Prěni raz wotměje so lětsa serbski dworowy swjedzeń w Hrubjelčicach, a to sobotu, 11. septembra, hdyž nam to wuwice pandemije zmóžni. Dokładniše informacije k temu wozjewimy sčasom w Pomhaj Bóh.

Serbske ewangelske towarstwo

Změny a kontinuita

Hłowna zhromadźizna Serbskeho wosadneho zwjazka so w Hodźiju wotměła

Lěto 2020 a přenje měsacy lěta 2021 su Serbskemu wosadnemu zwjazkej rjad změnow přinjesli. Přeni króć přeprasy nowy Serbski superintendent Krystof Rummel na hłownu zhromadźiznu sobotu, 8. meje, do Hodzijskeje cyrkwy. Termin bě so korona-pandemije dla hižo dwójce přestorčić dyrbjał a tež nětko mějachu so wosebite naprawy wobkedžbować. W cyrkwi sedzáchmy z wotstawkom a nahubnikom a smědžachmy jenož při zakónčenju spěwać. Na zhromadźiznje wobdźěli so 16 člonow z wosom dwurěčnych wosadow a štyrjo hosćo.

W swojej nutrnosci na spočatku počahowaše so sup. Rummel na přichodnu nje-dzělu Rogate (Modlće so!). Za žiwjenje je wažne, kak so mjez sobu rozmołwjamy, so džakujemy, někoho chwalimy abo wo pomoc prosimy. Runje tak wažne je so Bohu modlić, z nim rěčeć, so jemu džakować. To waršnosť, w kotrejž so nichtó njemodli, počina mučna byc.

Zhladowanje na lěto 2020

Do rozprawow předstaji so nowa sobudželaćerka Diana Pašcyna přitonym. Wona džěła wot nowembra 2020 tyždence někotre hodžiny za Serbsku superintendenturu a Serbski wosadny zwjazk. Potom rozložil knjeni Fischer wot kasoweje centrale hospodarski plan 2021. W nim wotblyščuju so pola personalnych wudawkow wotpowědne změny. Město Serbskeho superintendenta je so po wobjimje redukowało a za to je přišla sekretarka. Krajnocyrkwinski zarjad zawěsći ze swojej přiražku kóždy lěto financowanje serbskeho džěła.

Sup. Rummel rozprawješe wo serbskich wosadnych a dalších aktiwitach. Loni je so 20 serbskich Božich službow w Budyšinje, Poršicach a Hodźiju wotměło, k temu dwurěčne kemše w Bukecach, Rakecach, Malešecach, Slepom a we Wojerecach. Wjacore zarjadowanja dyrbjachu korona-pandemije dla wupadnyć, mjez druhim serbski ewangelski kónc tyždjenja w Hainewalde a dworowy swjedžen. Prawidłownje wusylachu so njezdělniše nutrnosće w Serbskim rozhlосу a 71 wot lajkow wuhotowane słowa k dnjej. Měsačnje wuchadza časopis Pomhaj Bóh. Měrćin Wirth džakowaše so redaktorce Trudli Malinkowej za swěrne džěto, Załožbje za serbski lud za finacielny podžěl při spěchowanju a Ludowemu nakładnistwu Domowina za podpěru při zhotowjenju, rozšěrjenju a wotličenju. Pomhaj Bóh ma na 400 abonentow w tu- a wukraju.

Přichodne předewzaća

Serbski wosadny zwjazk je sej předewzał wšitke swoje zarjadowanja lětsa přewjesć

– kemše, wosadne popołdnja, Bjesady –, jeli to wuměnjenja dowola. Hartmut Leipner z Choćebuza přeprasy Hornjoserbow na 75. Serbski ewangelski cyrkwinski dzeń, kiž so 19. a 20. junija w Mósće w Delnej Łužicy wotměje. Serbski dworowy swjedžen je za 11. september w Hrubjelčicach předwidžany. Džěłarnička Bjesadow budže 9. oktobra w Rakecach. Serbski ewangelski kónc tyždjenja w Hainewalde je so na 22. do 24. oktobra přestorčić. Přenje přizjewjenja hižo předleža.

Nimo tradicionelnych zarjadowanjow chce Serbski wosadny zwjazk dalše projekty zwoprawdžić, kiž sej wězo čas a mocy žadaja. Džěłowa skupina zaběra so z wudaćom noweho spěwnika za džěci a młodostnych w hornjo- a delnjoserbskej rěči. Spěwy su so ze wšelakich žórłow wupytali a z wulkeho džěla hižo přetožili. Na Załožbu za serbski lud je so próstwa wo pjenježnu podpěru stajila.

Superintendent n. w. Jan Malink rozprawješe wo nowowudaću Serbskeho lekcionara, na kotrymž wón džěła. W lěće 2018 bě EKD (Ewangelska cyrkej w Němskej) na 150 nowych tekstow wupytala, kotrejž so nětko tež do serbskeho wudaća přiwozmu. Nimo teho maja so serbske teksty wot džěłoweje skupiny rěčnje přehladać a psalmy dodać. Rěčne přehladanje ma so lětsa zakónčić.

W juniju 2022 wotměje so Łužiski cyrkwinski dzeń w Zhorjelcu. Sup. Rummel prošese, za njón ze serbskeje strony ideje zběrać a na Serbsku superintendenturu posłać.

Předsydstwo Serbskeho wosadneho zwjazka je so prawidłownje schadžowało.

Serbski superintendent Krystof Rummel přednese rozprawu wo podawkach minjeného lěta.
Foće: Měrćin Wirth

Městopředsyda Mato Krygář hódnoćeše diskusije zašlych mesacow wokoło wutworjenja nowych wosadnych strukturow jako trěbne a intensiwnje. Rozmołwa předsydstwa ze zastupjerjomaj krajnocyrkwinskeho zarjada lětsa w měrcu bě wěcowna a konstruktiwna.

Předewzaća do přichoda pokazuja, zo je najebać wšech čezow ewangelske Serbstwo žiwe. Da-li Bóh, so zwjazkowa zhromadźizna za lěto znowa na wunošne wuradžowanje zetka. **Marka Maćijowa**

Pandemije dla wotmě so zhromadźizna Serbskeho wosadneho zwjazka w Hodzijskej cyrkwi.

Namša pši gózbje 100lětnego wobstaša „serbskich“ zwónow w Dešnje

Na nježeli Kantate, 2. maja, bu dopołdnja zeger 10 wejsańska wósada a teke cefa serbska wósada na muzikalisku serbsko-nimsku namšu do Dešna pšepšosona dla toho wósebnego jubileja. Pši pówitaju jo farařka Köhlerowa wuzwignuła, až móžomy w Dešnje gjarde byś, až jo naša wjas ta jadnučka na celem swěše, kótaraž ma tši zwóny ze serbskim bibliskim gronkom, což mamy se fararjeju Šwjeli žěkowaś, kenž jo je dał 1921 tak nagótwaś.

Pšichwatało jo 30 namšarjow ze jsy, ze Strjažowa, Žylowa, Chóšebuza a hynži. Pšeliš zymnego a mokšego wjedra dla jo se planowana „open air“ namša tola nutši w cerkwi wóswěšila. Bóžko jo tak to zgromadne spiwanje wupadnuło. Pópšawem by se na nježeli Kantate słušało, až zgromadnje z pólnym głosom naše kjarliže wuspiwamy, ale korony dla ga to južo cefe lěto njesmějomy. Tak jo farařka za nas serbske a nimske štucki spiwała a pozawny su kjarliže „Lob Gott getrost mit Singen“, „Och, spiwaj mója duša a „Ja tebe, Kněžo, chwališ cu“ pšewózwoli. Pozawnowy chor Lausitz Blech, kenž jo na emporje pši orgelach seježet, jo wušej toho nas rozwjaselit z dalšnymi wšakorakimi rědnymi instrumentalnymi kusami ako „Ballet“, „Hogwarts Marsch“, gospelowy spiw „Oh when the saints“ a „Can can“ hyšći na kóncu. To wuběrne graše jo se ze spontanim pšiklaskom honorěrowało.

Prjatkowała jo farařka w dolnoserbskej rěcy na tekst z Lukasa 19,37–40. Nimski pšeložk jo był k sobucytanju namšarjam a namšařkam do ruki dany. Farařka jo zaplatła do prjatkowanja tež zmysł a nadawk cerkwiny zwónow. Něga su tež

W lěse 1917 su musali dwa dešańskej zwóna, latedej w lěse 1869, k zeškrěsu do wójny wótedaś. Prědny wót lěwa ceptař Káske z Dešna, žowčko na wózu fararjowa žowka Elisabeth Šwjelic, druge njejsu znate. Foto: swójstwo Domowniski muzej Dešno, jo darjony wót Dietricha Šwjela z Essena

zwónili, gaž jo tšach grozył, gaž jo wogėn wuderil, gaž jo něchten wumrěł. Hyšći žinsa zwónje namšu, a wjacor zeger 6 na wjacornu módlitwu, ale tež na zakopowanje a na wěrowanje.

Małki zwón zwóni Mt 8,25:

KNĚŽO HUMOŽ NAS,

srježny zwón zwóni 1 Pěš 2,17:

BOJ SE BOGA, LUBUJ BRATŠA,

wjeliki zwón zwóni Prjatk 3,8:

WOJNA A MĚR MA SWOJ CAS.

A dalej groni farařka: „Stare zwóny zwónje, teke gaž my mjelcymy. Łoni njejsmy w jatšownem casu žedne namše swěšili dla korony, ale zwóny su zwónili. Wóni nas až do žinsajšnego dnja wołaju k bjatowanju, k módlenjeju. Te zwóny nas wołaju k wěrje.“

Na kóncu namše jo pšedsedař Towaristwa za serbsku rěc w cerkwi dr. Hartmut Leipner hyšći wšake fakty k dešańskim zwónam gronił a jo pokazał na to, až stoj w Serbskej Pratyji 2019 wšakorake k jich historiji wót Trudla Malinkoweje.

Dwa pjerwejšej zwóna z lěta 1869 su musali 1917 wójny dla wótedaś (glej foto), wónej stej se zeškrětej. Ten slědny, z lěta 1771, jo se w zymje 1921 rozpuknuł. W samskem lěse jo wósada dała laś tši nowe zwóny wót firmy Schilling & Lattermann w Apolže. Kóštowali su něži 40.000 markow.

Dokulaž su se w 1. swětowej wójnje bronzowe zwóny dla producěrowanja kanunow zeškrěli, jo Šwjela dał te nowe ze zeleza laś. Tak njejsu se w 2. swětowej wójnje trjebali wótedaś. To běšo mudry rozsud Šwjela. Njejo hyšći až do slědneho wuslěžone, lěc su se zwóny ned w sam-

skem lěse zwjercha w tormje powjesyli, abo akle w lěse 1922. To comy hyšći dalej w aktach pytaś, lěc někaku pokazku namakajomy.

Gaž ja, ako rožona Dešanařka slědk myslim na te zwóny, tak spomnejom se na starego cerkwjeńca Kita Gassana (1887–1973), kenž jo wjele lětzasetkow kuždy žen tši raze z ruku wše tši zwóny zwónil: zeger 8 zajtša, zeger 12 połdnjo, zeger 6 wjacor a ku dalšnym gózbam. Wěm hyšći, gaž sy w lěšojskem casu na póli hyšći pši žele był, sy wob cas zwónjenja pózastał, a muske su šapku z głowy dołoj wzeli a młógi jo ruce styknuł k bjatowanju. Njejo wěcej dokradnje znate, ako jo stary Gassan zwoniš wopšestał a ga jo elektriske zwónjenje se zatwariło. Ale někakeje pšicyny dla smy my konfirmandy za wěsty cas tu službu z ruku pšewzeli, Teke ja som někotare raze sobotu wjacor zeger 6 zwónila, a to běšo tšašnje glosnje, ale teke rědnje. Našo zwónjenje jo wósebnje rědnje klincało, su luže pón gronili. Električka bu zasej pórězana a žinsa wšo awtomatiski z bublinkom samo wót kjarchoba sem zašaltujoš.

Až do žinsa wołaju zwóny nas Dešanařow na nježelach dwě gózinje pšed namšu na Bóžu službu, na wěrowanje, spominaju pši dušezwónjenje na zemrětego, zwónje na zakopowanje, zwónje ale tež na silwester zeger 12, pówitaju nowe lěto a pokazuju na síchem pětku na smjertnu gózinu Jezusa. Pón mjelcaju až do słyńca schadanja jatšownicu zajtša a z pońeju mócu Jezusowe górejstawanje wózwajiju.

Zwóny słušaju do wejsańskego žywnjenja. Daś wóstanjo to tež za psichodne generacije tak.

Christina Kliemowa

Jaden z tšich dešańskich „serbskich“ zwónow Foto: Trudla Malinkowa

Historiska ordinacija w Serbskej cerkwi w Chóšebuzu

Na nježeli Kantate, dnja 2. maja 2021, jo se w Chóšebuzu wótměło wósebné tšojenje. Předny raz w historiji Ewangelskeje cerkwy Barliń Bramborska-šleska Górna Łužyca a chóšebuskego cerkwinego wokreja jo se w Serbskej cerkwi stała ordinacija dweju fararjowu. Stej to bytej Simon Klaas a Tobias Pawoł Jachmann, ako wobej bužotej statkowaš w Baršću w Dolnej Łužyca. Tobias Pawoł Jachmann jo se južo pšedstajil w měrcjojskem wudašu Pomhaj Bóh. Wón ma serbske kórjenje a wuknjo aktiwne dolnoserbsku rěc. A dokulaž jo kšěl, až se to teke wótblyščujo w ordinaciskej namšy, jo se wobrošil na biskupa a wó to pšosyl, aby se wótměl ten akt w Chóšebuzu. A biskup dr. Christian Stäblein jo rad do toho zwólił. A tak jo se stało – dwójorečna ordinacija w Chóšebuzu.

Za serbske žěło zagronita farařka Katharina Köhlerowa jo měla serbske liturgiske nawjedowanje a promšt chóšebuskego wokreja Georg Thimme nimske. Pón smy cytali žěl psalma 139 serbski a nimski. Teke kjarliže su měli serbski póžěl. Ordinaciju samu jo pšewzeta wuša promštowka wokreja Zgórjelc Theresa Rinecker a ordinaciske zlubjenje jo wótwězel biskup Stäblein. Ordinand Jachmann jo swójo wótegrono pšednjast nejpjerwej serbski: „Jo, z Bóžej pomocu“ a pón nimski. Zapšosby su byli teke dwójorečne, fa-

rar Jachmann jo swóje gronił w dobrej dolnoserbšćinje. A zmatanka nad wšykny m je byla kónčna sada biskupa: „Žišo w měrje togo Kněza.“

We spódobnem prjatkowanju (1 Sam 16) jo biskup nawězał na wobraz harfy a pokazał na dary, ako kuždy cłowjek jo dostał wót Boga, a až te su tak wjelerake ako tšuny jadneje harfy. Na drugem boce cakaju na młodeju fararjowu teke wobšyrne nadawki, ako wónej pak ze swójjimi darami a talentami bužotej derje zmejstrowaš. Teke na serbske stawizny jo biskup se krotko póšěgnuł, rozmjej až ta serbska tšuna jo wažna a słuša na kuždy pad k cerkwi a k lužam ako how bydle, a až jo to něco wósebnego a až kuždycke wugranicowanje jo wugónjone ako ten zły duch pla Saula w bibliji.

Dajo se cełkownje zwěsćiš, až jo ordinacija byla wjelgin swětočna, harmoniska a optimistiska a pšibytna – teke Serby – su na kóncu z wjasofeju wušobu nowo ordiněrowanyma fararjomu gratulěrowali.

Za serbsku wósadu w Dolnej Łužyca jo se pokazało, až smy derje dopředka pšišli. Smy že mała wósada, ale widobna a móčna! A to ma cyniš z wjelgin pilnym a agilnym žětom Spěchowawškego towaristwa za serbsku rěc w cerkwi z. t. – a how wósebnje z iniciatiwami dr. Hartmuta Leipnera – a z wuspěšnym statkowanim Kupki

serbska namša. Cerkwine gremije a zagronite maju rosćece rozměše za Serbow a my se wěcej a wěcej wěrimy, naše žyćenja wugroniš. To jo mě wósobinski dało wjelgin dobre zacuše. A gaž gładamy na ordinaciske gronko fararja Jachmanna, pón pokazašo to do samskego směra: „Bójazń njejo we lubosći, ale dopotnjona lubosć wuženjo bójazń.“ My smy wót Boga našogo Kněza lubowane a tam njejo žedno městno za cwiblowanja abo tšach. A teke we dolnoserbskem cerkwinem žywenju smy wšyken tšach pšewinuli a pokazažomy z pózwignjoneju głowu na našu eksistencu.

Som se pšašała fararja Jachmanna, kak se cujo pó ordinaciji a wón jo wótegronił, až jo był wjelgin gnuty a cujo, až jo něco hynac, ale njamóžo hyšći ze słowami zwurazniš co, ale wě, až Bog ten Kněz bužo jomu pši boce a až tak změjo tu móc, ten amt wugaš.

Serbska wósada žyca nowyma ordiněrowanyma fararjomu w Baršću Simon Klaasowu a Tobias Pawoł Jachmannowu bogate Bóže žognowanje, kšutu strowotu a kreatiwne ideje za jeju službu ako fararja.

Ten, ako co se ordinaciju w interneše woglédaš, namakajo ju na You Tube, Ordinationsgottesdienst Klosterkirche.

Madlena Norberg

Młodej baršćańskej fararja Simon Klaas (nalěwo) a Tobias Pawoł Jachmann pó ordinaciji w Serbskej cerkwi w Chóšebuzu; w slězynje biskup EKBO dr. Christian Stäblein z Barlinja a wuša promštowka Theresa Rinecker ze Zgórjelca, nalěwo promšt chóšebuskego wokreja Georg Thimme a za serbske žěło zagronita farařka Katharina Köhlerowa z Dešna

Foto: Matthias Kindler

Za fararjom n. w. Clemensom Hrjehorjom

Jako ewangelscy Serbja žarujemy wo katolskeho fararja Clemensa Hrjehorja. Narodzeny 7. meje 1953 we Worklecach, bě wón w Budyšinje wotrostł. Po studiju teologije běše měšnik w Radworju, Chrósćicach a w Kamjenicy. Strowotnych přičin dla poda so 2020 na wuměnk a nawróci so do Budyšina. Na sčěwki njewuhojomnje chorosće zemřě njedźelu, 9. meje, w Kamjenskeje chorowni.

Farar Hrjehor bě duchowny z wulkej wotewrjenosću za ekumenu. Hnydom na spočatku swójeho skutkowanja w Radworju bě so za rozšěrjenje časopisa Pomhaj Bóh w swójeje wosadze zasadził. Sylne ekumeniske znamjo staji z tym, zo jěchaše w křižerskim procesionje jemu poboku přez lěta ewangelski křesćan z Rakojd. Jako předsyda Towarstwa Cyrila a Metoda nawjaza spěšnje zwiski z ewangelskimi Serbami. Njzabyty je jeho postrow na Serbskim ewangelskim cyrkwiniskim dnju we Wojerecach 1993. Po spjelnjenju swóich winowatosćow jako Radworski farar bě přichwatał, zo by posrědkował postrowy katolskich Serbow. Při tym pokaza na zhromadnu zamotwitosć jako křesćanow a Ser-

bow za traće naroda. Na jeho namjet a pohon wjedźechu so 1991 a 1992 jednanja wo zhromadnym Wótčenašu w hornoserbskej rěči. Tež hdyž njemějachu rozmołwy wuspěcha, wostanje tola dopomnjeće na jeho skutkowanje za wujednanje a jednotu. K stolětnemu jubilejeju časopisa Pomhaj Bóh pisaše w swóim postrowje: „Njch wostanje Wam titul časopisa heslo dowěry a próstwa, zo by z Božej pomocu serbska lipa młódnje dale rostła, zo by naš čas, podobny mjenjatym a wichorojnym wjedram, růst zdónka zeslynił, nic pak haćil.“

Njenaprošna chorosć jeho dwaj dnjej po jeho 68. narodninach ze wšeho skutkowanja wutorhny. Pohrjeb bě sobotu, 15. meje, w Radworju. Tachantski kapitar Sćapan, kotryž wobryjady nawjedowaše, zložil swóje serbske předowanje na 23. psalm „Knjez je mój pastyr“. Tute słowo bě sej Clemens Hrjehor za džen swójeje měšniške swjećizny wupytał. Mjez mnohimi duchownymi, kotřiž jeho ze swójbnyimi a wosadnymi na posledni wotpočink přewodźachu, běštaj tež Serbski sup. Rummel a Serbski sup. n. w. Malink.

Farar Clemens Hrjehor Foto: archiw Katolski Posol

K rozžohnowanju zaklinča nad kěrchowom mócnje Kilianowy kěrluš „Hdyž budžemy so widzeć něhdy“. **Jan Malink**

Farar n. w. Handrij Blumenstein zemřěl

Spěšnje roznjese so po Budyšinje a wokolinje powěsć, zo je farar na wotpočinku Handrij Blumenstein 68lětny dnja 29. apryla w Drježdžanskej chorowni zemřěl. Narodził bě so 5. januara 1953 w Rakecach jako syn drogista Paula Blumensteina z Lipska a Emy rodž. Kružec z Rakec. Mać bě wěriwa ewangelska Serbowka a je swójemu synej wjele ze swójeje pobožnosće a lubosće k serbstwu sobu na puć dała.

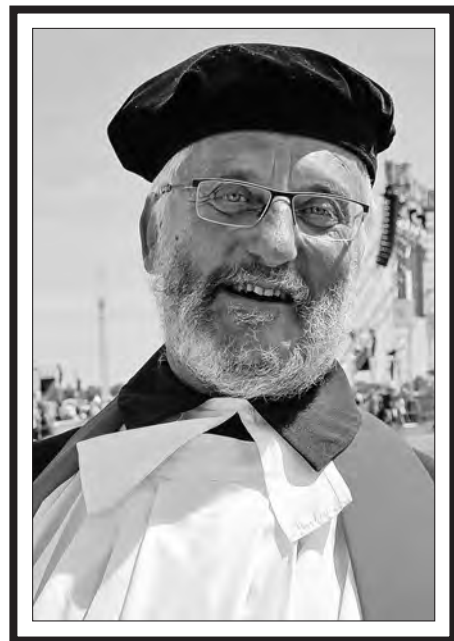
Po wopyće Serbskeje rozšěrjeneje wyše šule w Małym Wjelkowje a studiju teologije w Lipsku nastupi Handrij Blumenstein 1979 swóje přenje farske městno w Njeswaćidle. Hačrunjež bě serbsćinu na wyše šuli tak trochu nawuknył a w Lipsku w serbskim internacie bydlił, njebě jemu tola date, serbske kemše swjećić. Wšelake pospyty do tuteho směra njemějachu wočakowany wuspěch.

Hišće jako student bě so z lěkarku Mariju rodž. Klube z Wittenberge woženil. Jimaj narodži so sydom dźěci. W přewrótowym času organizowaše sobu přewrót w Njeswaćidle a založi wjesnu skupinu Noweho foruma. Za to spožči jemu gmejna w lěće 2000 titul čestneho wobydlerja. Wot 1992 do 2003 skutkowaše jako farar w Hornim Wujězdze. Tam založi měrowe kemše w Tuchorskim lěsu blisko bunkerow, hdžež běchu w NDR-skim času rakety SS 20 składowane byli. Wujězdžanski Boži

dom přetwari na awtodróhowu cyrkej, štož bě tehdy nowinka we wuchodnych krajach Němskeje. Za to spožči so jemu Sakski zaslužbowy rjad. Wot 2003 běše farar w Brand-Erbisdorfje a wot 2005 w Neusalza-Sprembergu. Wot 2011 hač do zastupa na wuměnk 2018 skutkowaše jako eforalny wikar w Budyšinje.

Handrij Blumenstein bě farar ze serbskej wutrobu. Na zapokazanjach je fararjow serbsce postrowil a žohnował. Z mnohimi Serbami wudžeržowaše hižo z časa wyšeje šule a studija wuske zwiski, při čimž bě jemu jeho wulki dar, spěšnje zwiski z najwšelakorišimi ludźimi nawjazać, jara pomocny. Swěrnje čitaše němske wudaće Serbskich Nowin a Pomhaj Bóh. Wuzběhnył ma so tež jeho ekumeniska orientacija. Hižo přez mandželsku, kotraž je katolska, běše ekumeniski duch w swójbje žiwy. W poslednich lětach běše w Budyškim klóšterku aktiwny a organizowaše wšelake zarjadowanja.

Pohrjeb fararja Blumensteina bě 6. meje w ródnych Rakecach pod liturgiskim nawodom sup. n. w. Malinka. Boži dom bě pod wuměnjenjemi pandemije poľnje wobsadzeny. Dalši přewodźerjo ani městno w cyrkwi njenamakachu. Předowanje zložil so na słowo Jeremije 31,3: „Sym će z wěčnej lubosću lubował, tehodla sym će z luteje dobroty k sebi ćahnył.“ Wuzběhnył ma so wob-

Farar Handrij Blumenstein 2017 na reformaciskim jubileju we Wittenbergu Foto: priwatne

dźelenje Budyskeho superintendenta Poppa a dalších 14 duchownych na swjatočnosć, mjez nimi štyrjoch katolskich fararjow z tachantskim kapitarom Witom Sćapanom. W bliskosći staršiskeho rowa wotpočuje nětk na Rakečanskim nowym pohrjebnišću. Njch spi w Božim měrje. **Jan Malink**

Dejmantny kwas Albertec mandželskeju

Serbski superintendent n. w. Siegfried Albert swječeše w meji z mandželskej Annemarie dejmantny kwas. 6. meje 1961 bě jeju farar Busch w Budyskej Tuchorskej cyrkwi wěrował, na džen 60 lět pozdžišo zeńdže so swójba w Michalskej cyrkwi na žohnowanse kemše.

Siegfried Albert běše wot lěta 1962 farar w Hrodzišću, doniž jeho 1979 cyrkwinse předstejicerstwo Michalskeje wosady do Budyšina njepowoła. Tu přewza po dlěšim komisariskim času 1983 zastojnstwo serbskeho superintendenta. Po swojich 65. narodninach poda so 2002 na zasluženy wuměnk.

Albertec mandželskimaj narodži so pjeć dźowkow. Annemarie Albertowa bě njesprócniwa pomocnica poboku swojeho mandželskeho. Podawaše nabožinu, tepješe cyrkwe w Hrodzišću, staraše so wo financy superintendentury, wožeše swojeho

mandželskeho na serbske wosadne popodnja, dokelž wón hubjeneho widženja dla sam awto wodzić njesmědžeše.

Mjeztym wužiwataj wotpočink w Budyšinje, při čimž so mandželska swěru wo swojeho muža stara, kotryž ma wšelake strowotne počezjenja njesć.

Naslednik w zastojnstwje Jan Malink požohnowa jubilejny por w Michalskej cyrkwi a wupra jimaj zbožo w mjenje ewangelskich Serbow a krajneje cyrkwe. Duchowne srjedzišćo nutrosće bě wěrowanske hrono: „Wšitku swoju starosć čisńće na njeho, přetož wón so za was stara.“ (1. list Pětra 5,7) **Jan Malink**

Dejmantnej jubilaraj Serbski sup. n. w. Siegfried Albert a mandželska Annemarie po žohnowaniskich kemšach w Michalskej cyrkwi ze Serbskim sup. n. w. Janom Malinkom

Foto: prywatne

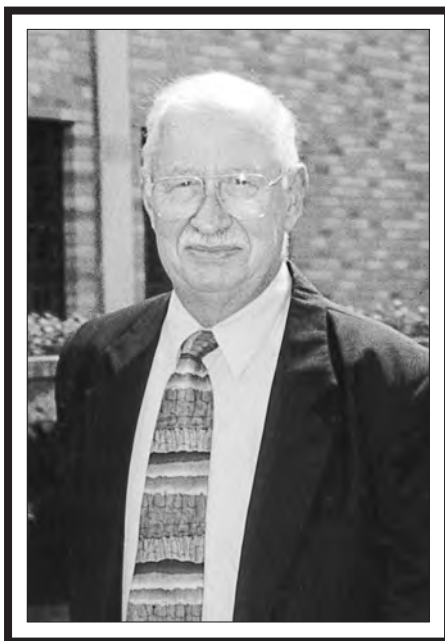

Farar n. w. Elmer Hohle z Texasa zemrěl

Z Texasa dóńdže zrudźaca powěsć, zo je 29. apryla farar n. w. Elmer Hohle z Liberty Hill we wysokej starobje 90 lět zemrěl. Wón zawostaj tři dźěći, wnučku, wnuka a prawnuka. Narodzeny 20. decembra 1930 w The Grove, Texas, studowaše wón na lutherskim kubłanišću Concordia Seminary w St. Louis, Missouri. Jako farar słužeše we wšelakich wosadach. Připódla wěnowaše njeličomne hodžiny přeložowanju němskich teologiskich spisow do jendželšćiny. Wjele lět bě nimo teho wuspěšny zastupjer zawěsćernje Aid Association for Lutherans.

Elmer Hohle bě potomnik wupućowarjow z Jamnoho pola Klětnoho a měješe žiwu počah k serbskim korjenjam swojeje swójby. Jako dźěćo bě hišće dožiwił, kak nan z wowku a dalšimi swójbnymi serbsce bjesadowaše a kak sej hromadže z pomjatk serbske spěwy zanjesechu. Tute dožiwiwjenja so jemu na čas žiwjenja hłuboko zaščěpichu a běchu jemu luby zwisk k jeho serbskemu pochadej. Sam wotrosće z němskej maćeršćinu, w kotrejž móžeše so čas žiwjenja z jendželskim akcentom dorozumić.

Ze znała sym fararja Hohlu w lěće 1992, jako na slědźerskej jězbje pola Serbow w Texasu přebywach. Wopytach jeho tehdy w jeho domje, hdžež mi wo swojich serbskich korjenjach rozprawješe a mi serbsce spěwaše. Ze swójbnego wobsydstwa měješe stare serbske spěwarske w šwabachskim pismje, z kotrychž z počnym hłosom a z dosć dobrym řečnym wurjekowanjom jedyn kěrluš po druhim zanjese. Najbóle klinči mi hišće džensa znaty spěw „Ach wostań při nas z hnadu“

Farar n. w. Elmer Hohle, potomnik serbskich wupućowarjow, w texaskej stolicy Austinje w lěće 2000

Foto: prywatne

we wušach. Natočich jón tehdy w Texasu na pask a jón potom w 1990tych lětach we wobłuku swojich mnohich přednoškow wo serbskich wupućowarjach do Texasa připoslucharjam we Łužicy předhrach. Sta so samo, zo potom něchtó z přítomnych sobu spěwaše abo zynčeše.

Ze swojim serbskim spěwanjom je Elmer Hohle w běhu lětdzesatkow mnohe kemše w Texasu, serbske swjedženje w Serbinje a zhromadžizny tamnišeho serbskeho towarstwa wobohaćał. Jónu pola nas doma

– bydlachmy tehdy hišće na farje w Hrodzišću – rano w třoch telefon klinkaše. Nastróžena, zo bě so něšto złeho stało, słuchatko wotzběhnych. Na tamnym kóncu bě Elmer Hohle, kotryž mi z radostnej wutrobu kěrluš zaspěwa. Njebě w swojim zahorjenju ani na to pomyslił, zo mějachmy w Němskej hinaši čas hač wón w Americi.

W druhej počty 1990tych lět spjelni sej Elmer Hohle són a dojdže sej hromadže ze synom na wopyt do domizny swojich prjedownikow. Z nimaj pobych tehdy tež w Chasowje, zo byštaj na staršiskim Grofic statoku widžaloj, kak su ratarjo něhdy we Łužicy žiwi byli. Z njewšědnym zajimom sej Elmer Hohle domske wot pincy hač na łubju, hródze a ratarske graty wobhladowaše. Na zahrodže pospyta, z kosu trawu syc, kaž bě to jako dźěćo tež w Texasu hišće widžał.

Zo by serbsku nitku w swójbje dale pletł, witaše swojeju wnučkow ze serbskim słowom na swět a spěwaše jimaj pozdžišo nabožne spěwčki ze serbskeho džěćaceho spěwnika. Rady tež tykancy pječeše a na nje serbske wěnowanje abo zbožopřeće napisa.

Posledni raz zetkach Elmera Hohlu, tehdy hižo chětro kipeho, při swojim druhim wopyće w Serbinje w lěće 2012. W minjenych lětach dostawach – runja nimale dwěsće dalšim adresatam – wšědnje mejlku wot njeho z přeložkom němskeje nutrosće do jendželšćiny. Poslednja mejlka dóńdže 29. apryla, jako jeho syn zdžěli: „Naš luby nan je nas džensa rano wopuščit, zo by domoj šoť k Jezusej.“

Trudla Malinkowa

Šćežka Čišinskeho informuje wo kontrowersnym duchownym a basniku

Jakub Bart (1856–1909), kotryž wuzwoli sej w młodych lětach pseudonym Čišinski, bě po powaze skerje razny. Jako přichodny student katolskeje teologije w Praze napisa „Hłosy ze Serbow do Serbow“, w kotrychž rysowaše swoje předstawy wo spisownej serbsčinje. Z wonym nastawkom zalěze sej do pasli, z kotrychž njeje so za žiwe dny wjace tak prawje wudrapał: Rozkida sej z wjetšinu tehdyšich nawodow serbskeje zjawnosće a z tym z mnohimi ewangelskimi duchownymi. Bart běše jich prócowanja wo čistu řeč chětro poskubał. Za to dóstawaše sej ze wšěch stron puki, samo wot swojeho něhdyšeho mentora, katolskeho měšnika Michała Hórnik. Jan Arnošt Smoler drje spyta duše změrować, tola bě so stało: Njehladajo na wumělski niwow basnika so jeho twórby za čas jeho žiwjenja wot wjetšeho džěla serbskeje inteligency – přewažnje ewangelskeje – nje-recipientowachu. Hakle po smjerći Čišinskeho poča nahladnosć poeta we Łužicy rosć, po 1945 wšak dósta so (drje tu a tam tež z wěstym ideologiskim zabarbjenjom) naraz do róle idola.

Je wosebite zwjertnjenje wosuda, zo zaběraše so pozdžišo runje Pětr Malink, syn ewangelskeho, dołho we łazu skutkowaceho fararja Jurja Malinka, ze zawostajenstwom Barta. Wón wuda štyrnaće zwjazkow jeho Zhromadženych spisow a napisa džiwadłowu hru „Wotmołwa“, kotraž předstaja dóńt Čišinskeho – spisarja přenjeje originalneje serbskeje dramy a iniciatora wudaća Zejlerjowych Zhromadženych spisow.

Wosud Jakuba Barta žiwje posrědkować je tež zaměr noweje kublanskeje Šćežki Čišinskeho. Wona zwjazuje originalne městnosće žiwjenja poeta a měšnika z móžnosćemi prezentacije wědy w interneće. Na dohromady džesac stacijach steja taflički z konkretnej internetowej adresu,

Stworicelej Šćežki Čišinskeho, mandželskaj Jadwiga a Fabian Kaulfürstec z Pančic-Kukowa, při šćežkowej staciji w klóštrje Marijina hwězda

Foto: Marian Wjerka

pod kotrejež hodža so wotpowědne informacije ze smartfonom wotwołać. Při tym móže pućowar mjez poskitkom za šulerjow zakładneje šule, młodostnych wyšeje šule resp. gymnazija a za dorosćenych wolić. Džěcom powěda basnik sam ze swojeho žiwjenja, młodostnym a dorosćenym poskičuje so fiktivny interview reporterki z Čišinskim. Při tym předstaja so dušepastyr a lyrikar jako čłowjek ze sylnymi a slabymi stronkami, z dwělemi a zadwělowanjom – potajkim skerje nic jako idealny rjek na wysokim podesće. Nimo mjenowaných třoch serbskorěčnych poskitkow eksistuje tež jedyn němškorěčny přistup.

Informaciske teksty móžeš sej naposkać abo sej je sam přečitać. K temu poskičuja so za džěci a młodostnych hry a druge zabawne móžnosće, swoju wědu wo Čišinskim skrućić. Za dorosćenych su nimo infor-

macijow samych tež wuzwolene, ke konkretnej staciji so hodžace basnje a historiske fota ze Serbskeho kulturneho archiwa spřihotowane. Na kóncu kóždeje stacije wopisuje so stajnje ze słowami a z interaktiwnej kartu puć k přichodnej tafličce.

Čara je něhdže 6,5 km dołha a wjedže z Kukowa přez Klóšter Marijina hwězdu, park Lipjo a Kanecy do Wotrowa a wotam do Pančic. Witanska stacija je při Kukowskim busowym zastanišću na Róžeňčanskej dróze. Tamne stacije wěnuja so stajnje wěstemu tematiskemu cyłkej: džěcatstwu Jakuba Barta w Kukowje, šulskem kublanju w klóšterskej hólčej šuli a w Budyšinje, gymnazialnemu kublanju a studijej bohosłowstwa w Praze, lyriskemu a dramatiske- mu tworjenju, skutkowanju jako měšnik we Łužicy a zwonka njeje, publicistiskemu skutkowanju a pobrachowacemu wothlósej na jeho wumělske tworjenje. Zajimcam poručatej so po puću přidatnje wotbóčce na Wotrowske hrodzišćo a na Kopcy – wuhladnišćo nad Wotrowom.

Šćežka kónči při Pančan šuli, kotraž nosy – runje tak kaž hłowna dróha, při kotrejež steji – mjeno duchowneho a wuměłca. Stacija wěnuje so česćowanju Jakuba Barta-Čišinskeho po jeho smjerći. Informuje so mj. dr. wo tym, zo spožča so wot 1956 za wusahowace wukony na polu serbskeje kultury, wuměłstwa a wědomosće Myto Čišinskeho. Mjez jeho nošerjami su tež wuznamni ewangelscy Serbj, na př. Pětr Malink, Měto Pernak a Herbert Nowak, spěchowanske myto Čišinskeho je so spožćilo Měranje Cušcynej. **Fabian Kaulfürst**

www.scezka-cisinskeho.de

Stacija Šćežki Čišinskeho při puću blisko Pančic-Kukowa

Foto: Fabian Kaulfürst

Jatšowne spiwanje w Janšojcach

Radnych lět woplěwaju žeńske w Janšojcach zasej to jatšowne spiwanje, jatšownicu, gaž žeń swita. To jo toni było we wjelgin pokornej wariacije, wóni su se rozdžělili a we wšakich jsach spiwali, pšecej jadna abo dvě. Lětosa jo tych spiwařkow w Janšojcach zasej wěcej było.

K tomu nałoguju słuša zapšawym teke, až styri njezele do togo chójže žeńske (zapšawym žowca pšezje) wótpołudnja pó jsy a spiwaju pasionske kjarliže, teke śichy pětč. Z tym su žeńske janšojске wósady lětosa zasej zachopili. Rozmjěj: pasion, to groni šerpjenje, a južo wjele mjasecow to šerpjenje a teke duchowna nuz a wobšěžkujotej wuśoby. Toś jo pór wósadnicow zaculo: We tom šěžkem casu jo trošt trjebny, a spomnješe na Christusowe šerpjenje. Wšak jo ten kóńc jogo plišćenja a katowanja było to dobyše žywjenja, njezabyńšo, teke nam kiwa to wulichowanje!

Te žeńske su pšašali pšedślednu kantorku janšojске pšezje, kenž jo hyšći žywa: Kak jo to tencas pla Was było? Wóna, to jo Wentojc Lowiza z Janšojc, jo wšake wukazała. Jo groniła, kaka ta drastwa ma byś. Wšak pasuju za te předne tši njezele pasionskego casa hyšći jadnorjejša drastwa za to spiwanje. Palmica jo južo mały swěžeń, a to se teke pokažo w dostojnejšej šorcy a lapje. Śichy pětč su spiwařki zasej

pótrjebali něco drugego, ten žeń ga jo wažny a wuznamny za ewangelskich kšesćijanow. Teke kjarliže jo Wentojc šota naražiła a groniła, až „O Haupt voll Blut und Wunden“ dejali na nimski spiwaš. Dalšne kjarliže su byli serbske. To wjedro njejo tym Serbowkam pšijazne było, wětš a dešč pak njeju tomu spiwanjeju zadorali. Śichy pětč jo farar Kšenka ze žeńskimi hyšći nabóžninu swěšil.

To spiwanje jo k jadnomu k tomu mysłone, aby wěrjacych pokažo na ten pasionski cas. Ako jadna, kenž jo sobu spiwa-

ła, cu hyšći pokažaš na dalšny aspekt: To ceło jo wjelgin intensiwne duchowne dožywenje. Ta wěra pjerwjejšnych casow se pokažo, jo bliska. Kak wjelgin su naše předowniki se culi blisko Jezusu ako lužoju, kak su sobu šerpjeli z katowanym Christosom! Jaden cujo, což spiwa. A wósebnje to gnujuce „Wuzwigajšo, wuzwigajšo“ žo ceło do žytkow a njespušćijo tebjje. Chtož spiwa zas a zas „Janžel pójž, zwiń twóje kśidła, njas mě do Gethsemane“, ten cujo se napšawdu šegnjonjo do Gethsemane.

Stefanie Krawcoj

Jatšowne spiwařki śichy pětč pši wejsańskem gaše w Janšojcach

Foto: Daniel Adam

Kemše z počesćenjom Fabriciusa w Kórjenju

Při krasnym slónčnym wjedrje a hišće šćipatym chłódnym wětriku zetka so serbska wosada z Kórjeńskej njedźelu, 25. haperleje, w srjedźowěkwowskej cyrkwi w Kórjenju, wjesce, kiž je zagmejnowana do města Choćebuz. Składnosć skičachu tři z Janom Bogumiłom Fabriciusom zwjazane jubileje – 340. narodniny (12.2.1681), 280. posmjertniny (20.12.1741) a 15. rónica postajenja pomnika před faru za njeho a jeho zaslužby wo rozšěrjenje Božeho słowa w delnjoserbskej rěči.

Wosadna fararka Reinhild Magirus witaše 67 kemšerjow a kemšerkow pod dale płaćacymi korona-prawidłami (nahubnik, bjez wosadneho spěwanja, wotstawki w cyrkwinskih tawkach). Ewangelij pola Jana 15,1–8 čitaše serbsce člon cyrkwinskeho předstejićerstwa w Kórjenju Matthias Lejnik. Za serbske džěto zamołwita fararka Katharina Huglarjowa spěwaše a předowaše serbsce, při čimž móžachu jej wosadni, čitajo wudžělene němke předowanje, sčehować. Na piščelach hraješe Dieter Gebauer a na saksofonje Matthias Wacker.

Potom česćachu zhromadźeni skutki Fabriciusa. K temu přinošowachu člonjo

Spěchowanskeho towaristwa za serbsku rěč w cerkwi: Lěta dočičšanu delnjoserbsku bibliju, kiž nasta na zakładze elektroniskeje wersije z reformaciskeho lěta 2017, předstaji Hartmut Leipner. Před pomnikom – tu zaklinča znowa saksofon – rozprawještej Brigita Zakrejcow a Christiana Piniekowa wo žiwjenju a skutkowanju zaslužbneho fararja a pozdžišeho Choćebuskeho superintendenta. Pinieko-

wa namjetowaše tudyšej wosadze, zo byštej so towarstwo a wosada zhromadnje wo wozelenjenje kołowokoła pomnika staraloj. W mjenje towarstwa položištej rěčnicy hromadze z Hartmutom Leipnerom kwěćel ze serbskim bantom při pomniku. Po počesćenju zetkach so wosadni na farskej łuce při cyrkwi. Tam bě hišće přiležnosć k serbsko-němskim rozmołwam.

Christiana Piniekowa

Počesćenje při pomniku Fabriciusa před Kórjeńskej faru

Foto: Christiana Piniekowa

Jurij Brósk: Dopomnjenki na mlode lěta (9)

„Popołdnu wopytachmy potom Wulku zahrodu, hdžež so poskićowaše pječlósny koncert na dobro chudžiny. Přitomni běchu tež sobustawy kralowskeho domu. Ze synomaj přenocowach w hórskim domje, w kotrymž bydleše sejmski zapósłanc Kubaš. Štwórtek, 27. julija, wopytachmy wobrazowu galeriju a přirodowědný kabinet. Připołdnu wotjědžechmy a wječor so z póstom zbožownje do Budestec nawróćichmy.“

Mój bratraj sej wjele na to być zdachmoj, zo běchmoj sobu byłoj z deputaciju.

Politiske njeměry

Njedźelu, 17. septembra 1848, wotmě so na Budyskim Třělnišću wulki swjedžen zbratřenja, na kotrymž schadźowachu so nowozaložene nacionalgardy a turnarjo zbliska a zdaloka. Prusojo a Saksjo pochodowachu ruku w ruce z wuměnjnymi čapkami po měsće. Wulke lěhwo bě so natwarilo, njesměrna zahoritosć bě zajala syły zhromadženeho luda. Wšudže so spěwaše a harowaše.

Wječor bě Třělernja wobswětlena, na naměsće palachu so wohenje. Hakle pónđzelu so njeměr lehny.

Na jednej njedźeli wotmě so we všech sakskich cyrkwach, tež w Budestecach, swjatočnosť k čestnemu wopomnjenju 9. nowembra 1848 pola Wiena zatřěleneho Roberta Bluma z Lipska. Přez to přiběraše tež w Sakskej rewoluciske hibanje, kotrež wuchadžeše z wótčinskich towarstwow, w Serbach ze serbskich towarstwow.

Samo so rozumi, zo běchmy tež my hólcy zahorjeni. Nimale wšědnje po šuli zeńdžechmy so pola sobušulerja a mojeho kuzenka Weclicha w młynje, zwučowachmy ze starymi a samopaslenymi třělbami a pochodowachmy jako nacionalgarda.

Chcemy wupućować

Wšě woršty luda so horjachu za nowu swobodu, ale strach a starosć wo přichod zaja chutne, křescansko-pobožne duše wosebje na kraju, tak zo so po wjele wsach, wosebje w Serbach, wupřestrěwaše wupućowanska žołma.

Tak na příklad wučahny w juniju 1848 farar Kapler z Wósporka [*Handrij Kapler, 1802–1877, pozdžišo farar w Australiji*] ze swójbu a wjele Serbami do Australije. Dokelž překupc Nieksch [*wupućowarski agent w Budyšinje*] běžnje z pismami za wupućowanje wabješe, hromadžachu so stajnje nowe wupućowarske skupiny. Mój sobušuler Nieksch, syn woneho překupca, dawaše nam šulerjam tajke pisma čitać, kotrež nas, a wosebje tež mje, ze swojimi krasnymi wopisowanjami jara wabjachu.

Z přečelemi Pfaffom, Jahnom, Hilbjencom a druhimi wuslědžichmy blisko Třělan při kolijach po železnicowym twarje za-

wostajenu kładžitu hětu. Na swobodnych popołdnjach džělachmy tu kaž kolonisaća, w awgusće nimale wšědnje, a běchmy hač do spočatka septembra w kładžitym domčku dotwarili nas jara spokojace bydlenje. Tu swačachmy, pospytachmy so w kurjenju a sonjachmy wo wupućowanju.

Hladajcy zhubich lóšt k wuknjenju. Wšě moje mysle měřjachu so na wupućowanje. Runje tak mysleše Moric Jahn, młódši syn apelaciskeho rady Jahna w Budyšinje. Rysowachmoj wobrazy, kak sej swoje zasydlenje předstajachmoj, a zestajachmoj zapis wšěch wěcow, kiž mějachmoj za třebne sobu wzać.

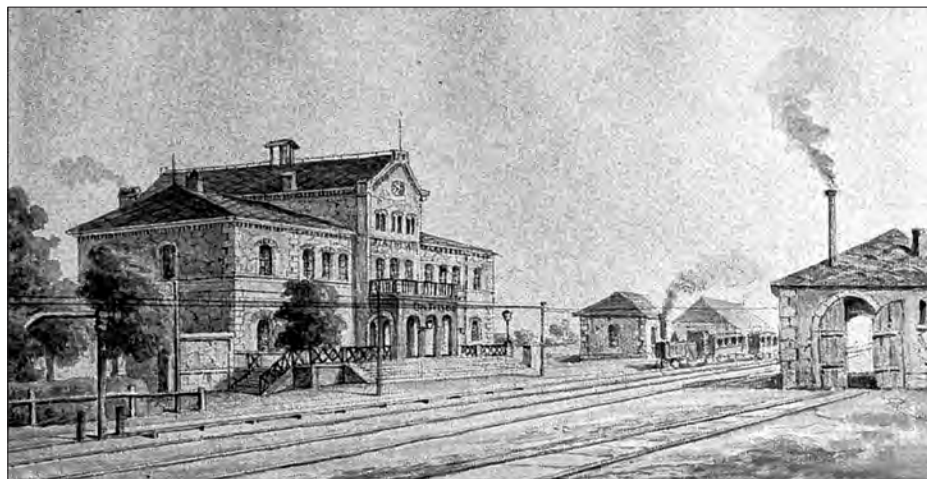
Bjez džiwa, zo zrawješe w namaj plan, čeknýc a swoje předewzaće zwoprawdžić. Za to chcyše M. Jahn z tajneho kamorčka

serbske gymnazialne towarstwo wobdžěli. Přitomnaj běštaj tehurunja mój nan a jeho přećel, serbski basnik Zejler [*Handrij Zejler, 1804–1872, farar we Łazu*].

21. apryla mje při našich wojskich a třělenskich zwučowanjach we Weclichec młynje nimale zatřělichu.

Nětko pak so rozbudženosć wšudže rozšěri: w měrcu rewolucija w Berlinje; pónđzelu, 30. apryla, rozpušćenje sakskeje stawoweje zhromadžizny; 2. a 3. meje započatk rewolucije w Drježdžanach; 4. meje wučekny kral Bjedrich Awgust na Königstein; 5. meje krejpreleće w Drježdžanskim starym měsće; 6. meje njemdre wojowanja.

W Budyšinje wotmě so zhromadžizna nacionalgardow, na kotrež wyšk See-

Budyske dwórnišćo wokoło lěta 1850, kotrehož natwar bě Jurij Brósk jako gymnaziat w Budyšinje sobu dožiwił. Wottud podachu so serbscy wupućowarjo z čahom do přistawow w Hamburgu a Bremenje.

Repro: archiv PB

swojeho nana třebne dokumenty pokradnýc. Tutón plan bu 18. januara 1849 wotkryty. Sobušuler bě jón nadešoł w listowce Morica Jahna a přepoda jón wučerjej. Wučer zdžěli to nanej Jahna a tutón informowaše moju ćetu.

Pokutny dzeń, 9. měrcy, Moric Jahn sam čekny, dokelž nan jemu njedowoli so stać z namórnikom. 14. měrcy rano přijezzechu jeho, kotryž bě jenož hač do Rudnych horin přišoł, wróćo. Hižo 18. apryla zastupi do kadetoweje šule namórnikow w Kielu. Po tym zo je wjele lět po morjach jězdžil, zasydli a woženi so naposledk w Singaporu, zwotkelž hišće spočatk 20. lětstotka dopisnicu wot njeho dóstach.

Mje tehdy luba ćeta jara naswari. Njedźiwajcy teho pak mi hižo 11. měrcy dowoli, zo se Smolerjom a tamnymi Serbami wobdžělić na politiskej zhromadžiznje w Třoch Hwěždach, hdžež mějach jako spěwar sobu skutkować.

Rewolucija

11. apryla 1849 wotmě so zhromadžizna Maćicy na Winicy, na kotrež so tež

mann napominaše, zo maja dobrowólnicy zběžkarjam na pomoc chwatać.

A hlej! Jenož pjećo so přizjewichu: Parturiunt montes, nascetur ridiculus mus! [*Hory ležachu w hronach, porodzi so směšna myš!*]

7. meje začah Prusow do Sakskeje; 8. meje wojowanja Prusow w Drježdžanach; 9. meje přepodaće města Drježdžany wojerstwu. Na tym dnju dyrbeše tež ćeta dweju pruskeju infantristow hospodować, kotrajž pak nazajtra zaso wotčahnyštaj. 17. meje a pozdžišo w juniju zakwartěrowanje dalších wotdžělenjow pruskeho wójska, kotrež so z Drježdžan wróćichu.

21. meje přidžechu do Budestec a přebywachu tež krótki čas na farje Polacy: spisowaćel knjez Zmorski [*Roman Zmorski, 1822–1867*] z mandželskej, basnik Leonardowicz a moler Wienskowski. Chowachu so před přescěhowarjami, dokelž běchu so na rewoluciji w Drježdžanach wobdžělili. Njedžakowni hosćo!

*Teksty wubrata a přełožiła
Trudla Malinkowa
Pokročowanje slěduje*

Dźiw za Rakečanski spěwnik

Swjatkownu pónđzelu bě skónčnje tak daloko. Prěni raz je Rakečanska wosada ze swojich nowych dwurěčnych spěwarskich spěwała a so modliła. Nastal je tutón spěwnik, dokelž bě přihot němsko-serbskich kemšow přeco z čišćenjom dwurěčnych liturgijow a spěwnych łopjenow zwjazany. Kak jednorje wšak by było, hdy bych móht prosće

za dwurěčnymi spěwarskimi sahnyć!

Tak je so wjac hač 70 kěrlušow wupytało, su so psalmy a modlitwy přidali, so noty stajeli, prawa wobstarali, sponsorujo zdobyli a so naposledk čišć do nadawka dať. Dokelž je předewzaće po ča-

Nowy dwurěčny spěwnik Rakečanskeje wosady

su přeco bóle rozrostło, stejachmy nadobo před problemom, zo je so projekt wo wjacore sta eurow podróšil. W tutej situaciji klinkaše mój telefon a zawoľar praji, zo ma při sebi pjenježny dar za serbske wosadne žiwjenje w Rakecach a hač móht jón nimo přinjesć. Mało hodźin pozdžišo dźeržach listowu wobalku w rukomaj. W njej tčeše runje tuta suma pjenjez, kiž nam hišće za čišć spěwnika pobrachowaše. Hdyž to njeje žadyn dźiw!

Dokelž chce darićel anonymny wostać, praju po tutym puću wutrobny dźak a zapłać Bóh!

dr. Robert Malink
z němčiny T.M.

Wirtuelne čitanje w syći

Friedhard Krawc ze Swónicy je wóndano žiwjenske dopomnjenki swjeho wulkowuja Richarda Zahrodnika jako knihu wudať. Pomhaj Bóh w mejskim čisle wo tym rozprawješe. Tekst w knize je serbski a němski. Wudawaćel so nadźija, zo so přez to wjetši kruh zajimcow docpěje a so snano wědomje wo něhdyšej serbskosći w kónčinje mjez Lubijom a Wósporkom šěri.

Knihu w zjawnosći popularizować, z tutym zaměrom přewjedže so sobotu, 24. apryla, čitanje wupytanych wotrězkow. Live běše na spočatku krótke, dosć poradžene powitanje wobdźělnikow čitanja přez dźowku a wnučku Friedharda Krawca. Wot njeho běchu potom – wšitko z jeho bydlenja – słowa witanja a zawoda do čitanja kaž tež krótki tekst z knihi sly-

šeć. Wjetši dźěl čitanja so jako film pokaža, w kotrymž awtor tuteho přinoška někotre pasaže serbsce čitaše. Za přihladowarjow z deficitami w serbsčinje tekst w němskej rěči aktualnje sobu běžeše. Zdobom bě to test, w kajkej měrje hodži so dwurěčnosť knižki a z tym tež čitanja jako argument za zaběru z njej wužiwać. Mjenowany film běše so něšto dnjow do čitanja z pomocu Michała Cyža nahrawať, kotryž so dale wo rozšěrjenju w syći a zarjadowanje webinara staraše. Nimo teho wón po čitanju hišće rozmoľwu tych 35 wobdźělnikow webinara moderěrowaše. Zapłać Bóh za wšu prócu njeh je jemu tu wuprajene.

Čitanje same traješe někak połsta mjeńšin. Přizjewjenja za webinar přińdžechu

Wudawaćel knihi Friedhard Krawc při čitanju w swjich bydlenju
Foto: Michał Cyž

tež zdaloka, na přikład z Helsinkow a z Kölna. Wothłós běše, dalokož znate, dobry. W blišim času chce Zwjazk serbskich wumělcow wideo wo čitanju na swjich Youtube-kanalu SerbskiTV prezentować.

Arnd Zoba

Augustej Bergtej k 250. narodninam

W dopomnjenkach Jurja Bróska na młode lěta zeznachmy mjez druhim dweju wučerjow: Budestečanskeho kantora Jakuba Rycerja a tamnišeho druhého wučerja Handrija Wujanca (PB 1/2021). Wobaj běštaj so na Krajnostawskim wučerskim seminarje w Budyšinje wukubłať. Jeju

August Bergt (1771–1837)

Repro.: Archiwny zwjazk Budyšin, Měšćanski archiw, signatura 69100-4468, wumělc njeznaty

hudźbny wučer bě daloko znaty komponist a organist August Bergt.

Před 250 lěty, 17. junija 1771, bě so Bergt w Oederanje narodil. Jako syn měšćanskeho hudźbnika nawukny zahe na wjacorych instrumentach hrać. Po wopyće Křižneje šule w Drježdžanach studowaše teologiju w Lipsku, rozsudži pak so potom, swoje žiwjenje hudźbje wěnować. Prjedy hač sta so 1802 organist při Pěterskej cyrkwi w Budyšinje, běchu oratorije a spěwne hry wot njeho hižo w Lipsku swoju wuspěšnu prapremjeru dožiwili. Jako organist w Budyšinje komponowaše njesprócnije dale. Wjele jeho twórbow je so čišćalo a bě nimoměrje woblubowane.

1817 založi so Budyski Krajnostawski wučerski seminar, hdžež Bergta za hudźbneho wučerja powoľachu. Wučba hudźby zabra wuznamne městno we wukubłanju přichodnych wučerjow-kantorow. Dokelž na wučbnych srědkach pobrachowaše, komponowaše Bergt sam wotpowědne zwučowanja a chórowe sadžby. Jeho šule-

rjo sej je wotpisachu a wzachu je na kóncu swjeho wukubłanja sobu. Tak namakachu so w mnohich cyrkwinskih archiwach hudźbne kruchi Bergta, kotraž so rady tež na kemšach piskachu.

Bergt wosta wučerskemu seminarje swěrný hač do smjerće. Cyłkownje wukubła 137 seminaristow, mjez nimi něhdźe 40 serbskich młodźencow. Wjetšina z nich dósta dobre přistajenje jako cyrkwinski šulski wučer a kantor, druzi skutkowachu na pódlanskich šulach w mjeńšich wsach.

Bergtowa wučba bě nazorna a na praksu wusměrjena. Šulerjo jeho lubowachu a mjenowachu jeho „Vater Bergt“. Tež druzi rowjenkajo wažachu sej jeho jako přecelneho, mudreho a skromneho čłowjeka. „Daj, ow Knježe, zo njebych džensa nikoho zraniť!“, bě jeho wšědna rańša modlitwa.

Wulka bě zrudoba, jako Bergt 10. februara 1837 na zajeće božeje ručki zemřě. Přeceljo a česćowarjo hromadžachu pjenjezy, zo bychú jemu dostojny narowny pomnik stajili. Wón dopomina hišće džensa na Tuchorju na Augusta Bergta a jeho zaslužby.

Evelyn Fiebiger
z němčiny T.M.

Powěšće

Hannover. 25lětna Regensburgska studentka Anna-Nicole Heinrich je nowa prezes Synody ewangelskeje cyrkwyje w Němskej (EKD). 25lětnu wědomostnu pomocnicu katedry za pastoralnu teologiju a homiletiku wuzwolichu 8. meje na online-schadźowanju cyrkwinskeho parlamenta. Wona naslěduje něhdysu politikarku FDP a zwjazkowu ministerku Irmgard Schwaetzer, kotraž starobnych přičin dla synodže hižo njepristluša.

Frankfurt nad Mohanom. Pod heslom „pohladajće (Mk 6,38)“ wotmě so wot 13. do 16. meje w Frankfurtě nad Mohanom 3. ekumeniski cyrkwinski džen. Pandemije dla však móžachu so planowane zarjadowanja we hłownym jenož digitalnje a decentralnje wotměć. Zahajenske kemše wotměchu so na třěše parkowanskeho domu w nutrkownym měsće, zwotkež je telewizijny sćelak ARD live přenese.

Dotalny farar Matthias Gnüchtel z Delnjeho Wujězda (naprawo) a jeho naslědnik Christian Huth po kemšach spočatk meje we Łazowskej cyrkwi Foto: Andreas Kirschke

Łaz. Wulkowosada Hornjołužiska jězorina dóstanje noweho fararja. Dotalny duchowny Matthias Gnüchtel, kotryž skutkowaše wjele lět w Delnim Wujězdze a k temu při-

datnje w léce 2007 tež Łazowsku wosadu přewza, poda so na wuměnk. Jeho naslědnik budže 46lětny Christian Huth, kotryž swoje nowe zastojnstwo 1. septembra nastupi. Wulkowosada Hornjołužiska jězorina wobsteji wot lětušeho februara. Do njeje su zjednocene dotalne wosady Łaz z 566, Delni Wujězd z 364 a Wulke Zdźary z 564 wosadnymi. Farar Huth běše wot lěta 2011 farar w Jězoru pola Niskeje. Z mandželskej a třomi dźěćimi přesydli so do Łazowskeje fary, kotruž da wosada tu-chwilu za nowu farsku swójbu wobnowić.

Malešecy. Po zwučenym wašnju swjeća-chu so Bože spēče dwurěčne kemše za cytu wulkowosadu. Přenjotny wotpohlad, kemše swjećić před gmejnskim zarjadem, dyrbyeše so wjedra dla spuščić. Tak zeńdze so něhdže 80 kemšerjow w Božim domje. Dujerjo kemše wotwonka přez wočinjene wokna wobrubichu. Scenje čitaše predikant Jens Winkler z Budyšina w serbskej a němskej rěči. Předowaše sup. n. w. Malink. Modlitwy bě Bukečanski farar Haenchen přihotował. Poršiski farar Ramsch njemóžeše so akutneho korona-schorjenja dla na Božej službě wobdželić.

Chwaćicy. Wot meje sem je wěža Chwačanskeje cyrkwyje zaroštowana. Hižo před dlěšim časom dyrbjachu zwěsčić, zo je wuporjedenje wěžineho wobmjotka třebne, dokelž so wot wobkromy fasady sčasami dźěle wobmjotka puščachu a dele padachu. Twarsku próstwu bě wosada hižo w nowemburu 2019 zapodała, loni w juniju dóńdze twarska dowolnosť a pjenježna přiražka sakskeje krajneje cyrkwyje. Rošty stajila je specialna firma z Goldbacha pola Biskopic, dalje dźěla přewzaja wšelake firmy z blišjeje wokoliny. Ponowjenje wěže budže něhdže 129 000 eurow plaćić a ma w septemburu zakončene być. Za čas twarskich dźělow wostanje hłowny zachod do cyrkwyje zawrjeny.

Serbin/Texas. Swjatkownu njedźelu, 23. meje, poswjećichu w texaskim Serbinje kopiju zwona, kotryž běchu sej serbscy wupućowarjo pod nawodom fararja Jana Kiliana 1854 w Małym Wjelkowje leć dali a sobu do Texasa wzali. Nadrobnišo wo tym rozprawjamy w přichodnym čísle.

Slepo. Kemše swjatkownu njedźelu w Slepom swjećeše sup. n. w. Jan Malink z Budyšina. Serbske čitanje měješe knjeni Hanušowa, tež mały dźěl předowanja bě w serbskej rěči. Hewak na dwurěčnych kemšach zwučeny wustup spěwneje skupiny Kóleska so lěta korony dla njewotmě.

Dary

W aprylu je so dariło za Pomhaj Bóh 50 eurow a dwójce 42 eurow. Bóh žohnuj dary a darićelow.

Spominamy

Před 150 lětami, 30. junija 1871, zemřě w Budyšinje **Mathilda Fiedlerjowa rodź. Stangec.** Wona pochadžeše z Čorneho Chołmca, hdžež bě so 1840 jako dźowka fararja Korle Emila Stangi narodžiła. W tu-tej serbskej holanskej wsy bě nan wjac hač štyri lětdžesatki, wot 1837 do 1879, wosadny farar. Nimo teho pisaše nan, kotryž bě jako rodzeny Němc serbsce nawuknył, tež basnje w němskej a serbskej rěči. Wot lěta 1860 wustupowaše dźowka Mathilda jako sławjena sopran-solistka na serbskich spěwanskich swjedženjach, w spěwanskim towarstwje Lumir a na koncertach Budy-skeje Bjesady. Jeje sotra Hermina spěwaše sobu w chórje. Z dirigentom serbskeho spěwneho hibanja, Budyskim wučerjom Korlu Awgustom Fiedlerjom, bě Mathilda bórže wusko zwjazana. Wot lěta 1861 wěnowaše wón jej lubosćinske basnje we Łu-žičanu, 1863 wozjewi wona někotre lubosćinske basnje w Serbskich Nowinach. 10. oktobra 1869 so zmandželištaj, při čimž jimaj serbscy narodowcy z wosebitym čisłom Łužičana zbožo wupřachu. Po lěta po porodze přenjeho dźěsća w decembru 1870 však młoda mandželska a mać 30lětna zemřě. Na Budyskim Tu-chorju namaka swój posledni wotpočink. Jeje nan so z basnjomaj w Serbskich Nowinach wot njeje rozžohnowa, jeje mandželski wěnowaše jej želne słowa „Při rowje njezapomniteje mandželskeje“ a potom na dołhi čas jako basnik womjelkny. T.M.

Přeprašujemy

W juniju wusyła so ewangelske Nabožne słowo k dnjej w serbskim rozhlósu.

- 03.06. štwórtk**
15.00 wosadne popołnje w Slepom (sup. n. w. Malink)
- 06.06. 1. njedźela po Swjatej Trojicy**
10.15 kemše w Budyšinje w Michałskej cyrkwi (sup. n. w. Malink)
12.00 nutrnosť w serbskim rozhlósu (sup. Rummel)
- 17.06. štwórtk**
18.00 spěwny a čitanski wječork Bukečanskeje Bjesady we Wuježku
- 19./20.06. sobota a njedźela**
75. Serbski ewangelski cyrkwinski džen w Mósce
- 04.07. 5. njedźela po Swjatej Trojicy**
10.15 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej cyrkwi (sup. n. w. Malink)
12.00 nutrnosť w serbskim rozhlósu (fararka Malinkowa)

Pomhaj Bóh
časopis ewangelskich Serbow
ISSN 0032-4132

Wudawaćelej: Serbski wosadny zwjazk, Serbski kěrchow/Wendischer Kirchhof 1, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangelske towarstwo z.t., Privatny puć/Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen
Zamolwita redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591 600711, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)
Čiść: Lessingowa čišćernja, Kamjenc
Vertriebskennzeichen: 2 B 13145 E
Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625
Abonement a dary: Serbske ewangelske towarstwo, Kreissparkasse Bautzen
IBAN: DE03 8555 0000 1000 0831 67
BIC: SOLADES1BAT

Pomhaj Bóh spēchuje so wot Załožby za serbski lud, kotraž dóstawa lětnje přiražki z dawkowych srědkow na zakładze hospodarskich planow, wobzamknjenych wot Němskeho zwjazkowego sejma, Krajneho sejma Braniborskeje a Sakskeho krajneho sejma.
Lětny abonement plaćić 8 eurow.